

hvad blev Resultatet af dens Undersøgelser? Det blev dette, at den foreslog oprettet et Departement til Undersøgelse af Karteller og Truster. Altsaa, Undersøgelseskommissionen naaede ikke videre end til at foreslaa oprettet en permanent Institution til at fortsætte de Undersøgelser, som den havde været inde paa, og dette Departement skulde saa aarlig offentliggøre Betænkninger til Parlamentet om Truster og Karteller. Der kom i 1919 en Lov i England, som man gentagende har hørt omtale herhjemme fra radikal og socialdemokratisk Side, nemlig den saakaldte Profiteering Act, en Lov mod ubillig Avance. Den blev fornyet i 1920, men i 1921 lod man den ganske stille bortfalde. Man vil altsaa se, at Englands Bestræbelser for at komme Trust- og Karteldannelsen til Livs hidtil ikke har været kronet med særligt Held.

I Amerika har man fra gammel Tid den samme Sædvaneret som i England, hvorefter Ugyldighedsregelen kan bringes til Anvendelse overfor Aftaler. Men da i Ly af dette netop Aktieselskabstrustdannelsen gennem 70erne og 80erne tog Fart — jeg minder om Petroleumstrusten, Sukkertrusten, Whiskytrusten —, gav man i 1890 den saakaldte Sherman Act, en Antitrustlov, som er en videre Udformning af den nævnte Ugyldighedsregel. Efter denne Lovs Bestemmelser bliver enhver Trustdannelse kendt ugyldig og strafbar, og den skal opløses, saa saare den betyder en urimelig Indskrænkning af Erhvervsfriheden og utilbørlig Skade af Almenhedens Interesser. Men det maa ikke glemmes, at gennem denne Lov rammer man *alle* saadanne Organisationer og Sammenslutninger, og man har i Henhold til den i en Række af Tilfælde afsagt ret haarde Domme mod Arbejderorganisationer og de af disse trufne Aftaler om Arbejdsløn, Arbejdstid og Arbejdsvilkaar i det hele taget. Navnlig i dette Aarhundrede har den amerikanske Højesteret paa ret bred Basis behandlet alle saadanne Spørgsmaal og fældet en Række saadanne Domme. Jeg maa f. Eks. minde om, at i 1908 blev en Fagforening under American Federation of Labour dømt, fordi den havde iværksat Boycot overfor nogle Fabrikanter, der ikke vilde adlyde dens Befaling om kun at anvende organiserede Arbejdere. Man vil altsaa se, at et af de Krav, man herhjemme med stor Styrke har hævdet Fagforeningernes Berettigelse til at stille, er netop i Henhold til Antitrustloven underkendt i de amerikanske Fristater. Men heller ikke gennem

denne Lovgivning har man kunnet komme igennem dette Spørgsmaal, og derfor har man i 1914 vedtaget den saakaldte Clayton Lov, som skulde imødegaa illoyal Konkurrence, navnlig discrimination in price, det vil sige den Prisforskel, Trusten gav de forskellige handlende, efter som de forpligtede sig til kun at forhandle Trustens Varer eller vilde have Ret til ogsaa at forhandle Varer fra andre Producenter, og ogsaa for at komme det Fænomen, som gaar under Navn af Tying Clause, til Livs, hvilket betyder, at man ved Udlaan af Maskiner og lignende til Detaillisterne søger at binde dem til kun at forhandle Trustens Produktion. Men alt dette har man indenfor det amerikanske Erhvervsliv formaaet at komme udenom, og derfor har man ogsaa ved en særlig Lov nedsat en Kommission, hvis Opgave det er at hjælpe Myndighederne og Domstolene ved Gennemførelse af Antitrustloven.

Og ser vi til vort Naboland Norge, hvor man ogsaa for nogle Aar siden optog Bestræbelserne for at faa en saadan Lovgivning, viser det sig, at man egentlig slet ingen Vegne er kommet. Man har faaet oprettet et Register, til hvilket Anmeldelse om Truster, Karteller og de nærmere Forhold, som knyttede sig til dem, skal ske; men udover dette er der intet naaet, og et Forslag, man har udformet i Kommissionen efter engelsk-amerikansk Mønster, er man indtil dette Tidspunkt ikke naaet videre med.

Vil man nu spørge, paa hvilken Maade man skal komme et saadant Onde til Livs, vil jeg dertil svare, at jeg kunde tænke mig flere Veje. Man kunde tænke sig helt at forbyde og opløse og ved Straf forfølge alle Truster efter de samme Principper som Sherman-Akten af 1890 i Amerika. Men den Vej er sikkert meget farlig; den har ingen anden Stat fulgt end Amerika, og den har heller ikke dør vist sig at svare til sin Hensigt. Man kan gaa til Oprettelsen af et offentligt Register som det, man har oprettet i Norge. Ja, det vilde betyde et nyt Regeringsdepartement, og mon dets Bekostelighed i Virkeligheden vilde staa i Forhold til den Nytte, man vilde faa deraf? Nu gør man i alt Fald Forsøget i Norge, og skal vi saa ikke se at hente vor Erfaring paa dets Bekostning i Stedet for selv ved Oprettelse af en lignende Institution med en Række Embedsmænd at skaffe os Erfaring paa egen Bekostning? Naa, man kunde jo ogsaa tænke sig, at man gik til at indføre en overordentlig Kommission til Fastsættelse af Priser. Men har vi ikke under Krigen gjort Erfaring for,